

Innst. 396 S

(2016–2017)

Innstilling til Stortinget fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument 8:98 S (2016–2017)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene André N. Skjelstad, Pål Fårstad og Trine Skei Grande om kommunal frihet

Til Stortinget

Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen fremme sak til Stortinget med forslag som i større grad begrenser statlig detaljregulering gjennom å begrense statens mulighet til å overprøve kommunale vedtak og i mindre grad tar i bruk øremerking av statlige overføringer til kommunene.
2. Stortinget ber regjeringen fremme sak til Stortinget med forslag som i større grad lar kommunene øke egne inntekter gjennom blant annet å selv kunne fastsette eiendomsskatt og den kommunale skattøren.
3. Stortinget ber regjeringen fremme sak til Stortinget med forslag som gir kommunene større frihet til selv å bestemme skjenke- og salgstider for alkoholholdige varer.
4. Stortinget ber regjeringen fremme sak tilbake til Stortinget med forslag som gir kommunene friheten til selv å tillate dobbel bostedsregistrering.
5. Stortinget ber regjeringen fremme sak til Stortinget med forslag som gir kommunene større frihet til selv å regulere lokal fiskeoppdrettsnæring.»

Forslagsstillerne viser i dokumentet til at en av lovnadene som ble gjort i forbindelse med kommunereformen, var å flytte makt ut og ned til kommune-

ne, og forslagsstillerne mener det derfor nå er på sin plass å gjennomføre en frihetsreform for kommunene. Større og færre kommuner styrker denne argumentasjonslinjen, og det er flere områder der kommunene i dag overreguleres gjennom statlig øremerking av midler og overprøving av kommunale vedtak, til tross for at disse ikke har noen klar nasjonal eller regional betydning. Forslagsstillerne mener det er betydelige muligheter for å gi kommunene større lokalt handlingsrom som vil føre til et sterkere lokaldemokrati og kommunalpolitiske løsninger som i større grad er tilpasset den lokale virkeligheten.

I dokumentet gis en omtale av følgende forslag:

- Mindre detaljregulering av kommunene
- Økt innflytelse på egne inntekter
- Økt kommunal frihet i fastsetting av skjenkebevillinger og salgstider for alkoholholdige varer
- Kommunal frihet og bostedsregistrering
- Friheten til å regulere egen oppdrettsnæring

Det vises for øvrig til dokumentet for nærmere beskrivelse av forslaget.

Komiteens behandling

Komiteen har i brev av 19. april 2017 til Kommunal- og moderniseringsdepartementet v/statsråd Jan Tore Sanner bedt om en vurdering av forslaget. Flere av forslagene som er reist i Representantforslag 98 S (2016–2017), involverer flere departementer. Svaret fra statsråden er utarbeidet i samråd med disse.

Statsrådets uttalelse følger i vedlagte brev av 19. mai 2017.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jan Bøhler, Stine Renate Håheim, Stein Erik Lauvås, Helga Pedersen og Eirin Sund, fra Høyre, Frode Helgerud, Frank J. Jenssen, Bjørn Lødemel og Ingjerd Schou, fra Fremskrittspartiet, Mazyar Keshvari og lederen Helge André Njåstad, fra Kristelig Folkeparti, Geir Sigbjørn Toskedal, fra Senterpartiet, Heidi Greni, fra Venstre, André N. Skjelstad, og fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen, viser til Representantforslag 98 S (2016–2017) med forslag til tiltak om kommunal frihet. I representantforslaget fremmes det fem forslag som alle tar sikte på å gi kommunene en større grad av frihet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, har merket seg svaret fra statsråden, hvor statsråden peker på at regjeringen i sin tiltredelseserklæring fastslo «at mer makt og myndighet må overlates til lokalsamfunnet» og at dette er «fulgt opp gjennom stortingsperioden». Statsråden går i brevet gjennom en lang rekke tiltak og reformer som regjeringen har foreslått og gjennomført.

Flertallet viser til at forslagene tar utgangspunkt i den pågående kommunereformen. Denne reformen tar sikte på å etablere større og mer kraftfulle enheter som kan legge et grunnlag for å gi kommunene flere oppgaver og ta større ansvar.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at Senterpartiet ikke støtter regjeringens kommunereform. Dette medlem mener det er behov for reformer som styrker kommunene i løsnings av tjenestetilbudet til innbyggerne og som samfunnsutvikler. Det er behov for å redusere omfanget av statlig styring av kommunenes oppgaveløsning. En slik styrking av kommunenes rolle i den offentlige forvaltningen er ikke et spørsmål om strukturendringer, men om vilje til desentralisering av makt og myndighet fra statlig til lokalt nivå.

Komiteen viser videre til Stortingets behandling av kommuneproposisjonen 2015, hvor Stortinget sluttet seg til følgende mål for en kommunereform:

- «– Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne
- Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling
- Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner
- Styrket lokaldemokrati»

Komiteen mener det er riktig å arbeide for at mer makt og myndighet må overlates til lokalsamfunnet. Samtidig må dette balanseres med kravet om at innbyggerne i landet skal ha gode og likeverdige tjenester uansett i hvilken kommune de bor.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til behandlingen av Prop. 91 L (2016–2017), som inneholder lovforslag om overføring av oppgaver til kommunene i forbindelse med kommunereformen, og som inneholder en omfattende gjennomgang av oppgaver som er overført, er varslet overført eller vurderes overført til kommunene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti konstaterer at kommune- og regionreformene er blitt strukturreformer og ikke systemreformer. Det er sammenslåing og sentralisering i større enheter som er drivkraften i reformene. Overføring av oppgaver og tiltak for å begrense statlig styring og kontroll er ikke blitt prioritert i regjeringens arbeid med reformene.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at både kommunereformen og regionreformen har ført til de største reformene, både hva angår innhold og struktur, i fylkes- og kommune-Norge på flere år. Dette medlem er tilfreds med at begge reformene markerer startskuddet, ikke sluttstreken, på mer omfattende oppgaveoverføring og strukturendring i fylkes- og kommune-Norge, og ser fram til videre reformarbeid med målsetting om å flytte mer makt ut og ned.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til sine merknader og forslag under behandlingene av Prop. 91 L (2016–2017), der Sosialistisk Venstreparti går imot de fleste endringene fordi oppgavene som foreslås flyttet, er regelstyrte formaloppgaver som ikke forsterker lokalpolitikken eller gjør kommunene sterkere.

Komiteens merknader til de konkrete forslagene i dokumentet

Forslag 1

«Stortinget ber regjeringen fremme sak til Stortinget med forslag som i større grad begrenser statlig detaljregulering gjennom å begrense statens mulighet til å overprøve kommunale vedtak og i mindre grad ta i bruk øremerking av statlige overføringer til kommunene.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, har merket seg at bruken av rammelover og øremerkede midler er blitt redusert mellom 1999 og 2015. Flertallet har videre merket seg at Difis kartlegginger fra 2015 og 2016 viser at det statlige tilsynet med kommunene utvikler seg i riktig retning, og at det statlige tilsynet ikke har økt de siste ti årene. Flertallet ser positivt på dette og mener denne utviklingen bør videreføres.

Statsråden skriver i sitt brev til komiteen at «Departementet i sin behandling av innsigelsessaker [har] lagt økt vekt på hensynet til lokalt selvstyre», og at «Terskelen for innsigelser er hevet».

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, ser positivt på denne utviklingen.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets merknader og forslag i behandlingen av Prop. 91 L (2016–2017), hvor det framgår at reformene som er gjennomført og foreslått gjennomført under den sittende regjering, i altfor stor grad er preget av å være overføring av kostnader og regelstyrte ordninger, og i liten grad ansvar for oppgaver som vil øke det politiske handlingsrommet for kommunene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til Stortingets vedtak ved behandlingen av Prop. 64 L (2016–2017) om endringer i forvaltningsloven, der statlige klageinstanser nå er blitt pålagt å legge «stor vekt» på hensynet til det kommunale selvstyret, og der kommunene nå er gitt søksmålskompetanse overfor statlige vedtak.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser for øvrig til kommuneproposisjonen for 2018, der de enkelte forslagene til redusert statlig detaljstyring er omtalt.

Komiteens medlem fra Venstre mener at detaljregulering av kommunene fortsatt utgjør en utfordring for kommunalt selvstyre, og fremmer på bakgrunn av dette følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme sak til Stortinget med forslag som i større grad begrenser statlig detaljregulering gjennom å begrense statens mulig-

het til å overprøve kommunale vedtak og i mindre grad ta i bruk øremerking av statlige overføringer til kommunene.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at innbyggernes rettigheter ikke skal variere mellom kommunene, og at kvaliteten på velferd og skole skal være god og som et minimum oppfylle lovens krav. Det er variasjoner ut over dette som kan løses på ulike måter i kommunene. Det er viktig å sikre nasjonal høy standard på både tjenester og på ivaretagelsen av miljø, natur og jordvern. Dette forutsetter større krav til kompetanse lokalt og at staten ivaretar sin tilsynsfunksjon aktivt, først og fremst som veiledning, men også som et vern for enkeltmennesker og for nasjonale verdier. Dette medlem viser til egne forslag og merknader under behandlingen av Prop. 64 L (2016–2017).

Forslag 2

«Stortinget ber regjeringen fremme sak til Stortinget med forslag som i større grad lar kommunene øke egne inntekter gjennom blant annet å selv kunne fastsette eiendomsskatt og den kommunale skattøren.»

Komiteen viser til at kommunene i dag har frihet til å fastsette egen skattøre opp til en viss grense og til å ilegge eiendomsskatt innenfor et definert regelverk. Mens ingen av landets kommuner har valgt å redusere skattøren fra dagens maksimalnivå, er det stor variasjon i hvordan kommunene ilegger eiendomsskatt.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti vil påpeke at økt skatt på arbeid i form av en økt skattøre gir et negativt incentiv for å stimulere flest mulig til å søke seg arbeid. Kostnadene ved at færre arbeider, vil i stor grad måtte dekkes av andre enn kommunene selv. En eventuell omlegging av skattesystemet vil ha en rekke konsekvenser som vil kreve betydelige utredninger og vurderinger.

Komiteens medlemmer fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti ønsker å påpeke at forslaget går ut på å gi kommunene økt spillerom til selv å fastsette kommunal skattøre, uten at forslagsstillerne ønsker å gi føringer til kommunene om hvorvidt skattøren bør økes eller senkes.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme sak til Stortinget med forslag som i større grad lar kommunene øke egne inntekter gjennom blant annet å selv kunne

fastsette eiendomsskatt og den kommunale skatten.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener det bør utredes hvordan en kan gi både kommuner og fylkeskommuner større mulighet til å påvirke egne inntekter ved bl.a. skattlegging. Særlig ville dette være viktig for fylkeskommunene, som har så å si alle sine inntekter styrt fra staten.

En lokal skatt kunne en tenke ville kunne benyttes dersom en kommune ønsker å bygge for eksempel ny svømmehall eller kutte egen gjeld. Dette kunne løses ved at lokalvalget handler om finansieringen av dette gjennom eksempelvis en lokalskatt i en avgrenset periode. Dette innebærer å kunne vitalisere lokalvalgene og gi innbyggerne reelle valg.

En negativ effekt kan være at staten lettere ville skyve enda mer av finansieringen av nasjonale oppgaver som kommunene ivaretar, over på kommunene.

Dette medlem avviser at en slik lokalskatt skulle føre til at færre jobber. Det er en teoretisk betraktning som ikke tar høyde for de positive ringvirkningene av tiltak som kan bli finansiert, og som ikke tar høyde for at det er fullt mulig å skjerme lave inntekter, selv om dagens regjering ikke ønsker det. Det er fullt mulig å beskatte langt mer sosialt rettferdig enn det dagens regjering legger opp til, der det kun er høytlønte og de med store formuer som kommer godt ut.

Dette medlem støtter derfor at temaet utredes bedre.

Komiteen har merket seg at regjeringen vil komme tilbake til spørsmålet om tilbakeføring av selskapskatt til kommunene.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets program, hvor det heter at det kommunale selvstyret forutsetter frie inntekter og mulighet til å forme utviklingen lokalt gjennom demokratiske prosesser.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at skattepolitikken skal bidra til å gi mulighet til utvikling i alle deler av landet, og disse medlemmer peker på skatteutjamning mellom skattesterke og skattesvake kommuner som et sentralt virkemiddel. Disse medlemmer ønsker friere kommunal skattørene innenfor nasjonale rammer og mener at selskapskatten skal være en fullt ut statlig skatt.

Forslag 3

«Stortinget ber regjeringen fremme sak til Stortinget med forslag som gir kommunene større frihet

til selv å bestemme skjenke- og salgstider for alkoholholdige varer.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil påpeke at salgs- og skjenketider er et sentralt virkemiddel i alkoholpolitikken. Dagens lovgivning gir kommunene stor frihet til å fastlegge salgs- og skjenketider for alkoholholdig drikke.

Komiteens medlem fra Venstre viser til forslagsteksten, som presiserer at det allerede finnes en viss grad av kommunal selvråderett når det gjelder å bestemme skjenke- og salgstider for alkoholholdige varer. Samtidig mener dette medlem at kommunene bør gis større autonomi i fastsetting av skjenke- og salgstider for alkoholholdige varer. Videre mener dette medlem at det også vil være naturlig å la kommunene selv bestemme om de ønsker å tillate salg av alkoholholdige drikkevarer i gruppe 1 i kiosker og bensinstasjoner. Av hensyn til en kunnskapsbasert inngang på spørsmålet tar dette medlem til orde for en prøveordning som gir regjeringen muligheten til å trekke kunnskapsbaserte slutninger rundt en slik utvidelse av kommunal selvbestemmelse.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme sak til Stortinget med forslag som gir kommunene større frihet til selv å bestemme skjenke- og salgstider for alkoholholdige varer.»

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre et prøveprosjekt der utvalgte kommuner gis anledning til selv å beslutte om kiosker og bensinstasjoner skal kunne innvilges salgsbevilling for alkoholholdige drikkevarer i gruppe 1 uten hinder av alkoholfor-skriften § 3-4.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til samarbeidsavtalen mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, der det fastslås at «Hovedlinjene i norsk alkoholpolitikk ligger fast».

Forslag 4

«Stortinget ber regjeringen fremme sak tilbake til Stortinget med forslag som gir kommunene friheten til selv å tillate dobbel bostedsregistrering.»

Komiteen viser til at folkeregistreringen i Norge er basert på en grunnleggende forutsetning om at hver person har én registrert bostedsadresse. Samtidig er det mulig å registrere flere forskjellige adressetyper i Folkeregisteret. Bostedsadressen har betydning i en rekke sammenhenger, slik som demografisk forskning, valgmanntall og reglene om fradrag for pendling. En innføring av dobbel bostedsregistrering vil følgelig skape en rekke utfordringer som må klargjøres før den eventuelt kan finne sted.

Komiteens medlem fra Venstre er enig i komiteens vurdering av forslag 4 i representantforslaget om å tillate dobbel bostedsregistrering, hvor komiteen understreker at en slik løsning vil skape en rekke utfordringer som må klargjøres før den eventuelt kan finne sted.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for å gi kommuner friheten til å tillate dobbel bostedsregistrering, identifisert henholdsvis som primærbolig og sekundærbolig.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at mange typiske turistkommuner med mange hytter har store utgifter til helse-tjenester de ikke får uttelling for gjennom inntekts-systemet. Det kan dreie seg om lange perioder der ikke-fastboende kan oppholde seg i kommunen og ha krav på til dels kostnadskrevede tjenester. Dette er det behov for å utrede, men det løses ikke kun ved dobbel bostedsregistrering.

Dette medlem mener det er behov for en utredning av bedre utgiftsdekning for slike kommuner, men ikke slik at kommunene selv gjennom dobbelt bostedsregistrering kan utløse midler. Dette bør være et system som fungerer forutsigbart og likt i alle kommuner.

Forslag 5

«Stortinget ber regjeringen fremme sak til Stortinget med forslag som gir kommunene større frihet til selv å regulere lokal fiskeoppdrettsnæring.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at kommunene er lokal planmyndighet, og fylkeskommunene har en koordinerende rolle i saksbehandlingen av akvakultursøknader.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet,

Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser også til at Stortinget i Innst. 377 S (2015–2016) sluttet seg til forslaget om å vurdere å overføre myndighet i kurante akvakultursaker fra sektormyndighet til folkevalgte regioner. Dette flertallet har merket seg at denne utredningen konkluderte med å anbefale ikke å gjennomføre slik overføring. I Prop. 84 S (2016–2017) er det tatt opp til behandling andre forslag denne arbeidsgruppen foreslo for å effektivisere saksbehandlingen av akvakultursøknader.

Komiteens medlem fra Venstre viser til egne merknader i forbindelse med Prop. 84 S (2016–2017), hvor partiet går inn for å overføre myndighet i kurante akvakultursaker fra sektormyndighet til folkevalgte regioner. Dette medlem mener derimot også at kommunene bør få større frihet til å regulere lokal fiskeoppdrett, og fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme sak til Stortinget med forslag som gir kommunene større frihet til selv å regulere lokal fiskeoppdrettsnæring.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Representantforslag 103 S (2016–2017) fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes, Audun Lysbakken, Kirsti Bergstø og Heikki Eidsvoll Holmås om innføring av et produksjonsvederlag for oppdrett av laks, ørret og regnbueørret innenfor territoriallinjen.

Komiteen viser også til opprettelsen av Havbruksfondet. Dagens regelverk har en fordelingsnøkkel som sikrer at kommunene mottar 80 pst. av vederlaget for økt produksjonskapasitet i nye tildelingsrunder.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme sak til Stortinget med forslag som i større grad lar kommunene øke egne inntekter gjennom blant annet å selv kunne fastsette eiendomsskatt og den kommunale skattøren.

Forslag fra Venstre:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen fremme sak til Stortinget med forslag som i større grad begrenser statlig detaljregulering gjennom å begrense statens mulighet til å overprøve kommunale vedtak og i mindre

grad ta i bruk øremerking av statlige overføringer til kommunene.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen fremme sak til Stortinget med forslag som gir kommunene større frihet til selv å bestemme skjenke- og salgstider for alkoholholdige varer.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen gjennomføre et prøveprosjekt der utvalgte kommuner gis anledning til selv å beslutte om kiosker og bensinstasjoner skal kunne innvilges salgsbevilling for alkoholholdige drikkevarer i gruppe 1 uten hinder av alkoholforskriften § 3-4.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for å gi kommuner friheten til å tillate dobbel bostedsre-

gistrering, identifisert henholdsvis som primærbolig og sekundærbolig.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen fremme sak til Stortinget med forslag som gir kommunene større frihet til selv å regulere lokal fiskeoppdrettsnæring.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:98 S (2016–2017) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene André N. Skjelstad, Pål Farstad og Trine Skei Grande om kommunal frihet – vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 6. juni 2017

Helge André Njåstad

leder

Frode Helgerud

ordfører

VEDLEGG**Brev fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet v/statsråd Jan Tore Sanner til kommunal- og forvaltningskomiteen, datert 19. mai 2017****Vurdering av representantforslag 98S (2016-2017) om kommunal frihet**

Jeg viser til brev 19. april 2017 fra Kommunal- og forvaltningskomiteen, som ber om min vurdering av Representantforslag 98 S (2016–2017) fra stortingsrepresentantene Andre N. Skjelstad, Pål Farstad og Trine Skei Grande om kommunal frihet. Svaret er utarbeidet i samarbeid med Helse- og omsorgsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Finansdepartementet.

Representantene viser til at kommunene bør gis et større lokalt handlingsrom. Jeg viser til at regjeringen allerede i erklæringen fastslo at mer makt og myndighet må overlates til lokalsamfunnet. Dette har vi fulgt opp gjennom stortingsperioden.

Regjeringen har foreslått å overføre en rekke oppgaver til kommunene. Kommunal- og moderniseringsdepartementet la 5. april 2017 fram Prop. 91 L (2016–2017) *Endringer i ekteskapsloven og bustøttelova m.m. (oppgaveoverføring til kommunene) og lov om overføring av ansvar for kollektivtransport*. Lovproposisjonen inneholder forslag til lovendringer knyttet til oppgaver som skal overføres til kommunene.

Regjeringen har gitt kommunene mer ansvar og økt handlingsrom på flere områder. Det gjelder bl.a. arealsaker hvor terskelen for innsigelser er hevet og kommunene nå får medhold i langt flere saker enn tidligere, motorferdsel i utmark, små vindkraftanlegg og frivilligsentraler. Flere oppgaver til kommunene håndteres i andre prosesser, og omtales også i lovproposisjonen. Det gjelder blant annet overføring av tannhelsetjenesten og barnevernsreformen, som er henholdsvis Helse- og omsorgsdepartementets og Barne- og likestillingsdepartementets ansvarsområder.

Jeg gjør oppmerksom på at vi har vist kommunene tillit også på andre områder: Tilskuddsordningen til Den kulturelle spaserstokken ble regionalisert fra og med 2014 ved at midlene på til sammen 30,8 mill. kroner ble gitt som tilskudd til alle fylkeskommunene for videre fordeling til kommunene. Midlene på statsbudsjettet ble overført til Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett i 2015 som øremerkede tilskudd til fylkeskommunene, og deretter videreført som frie inntekter fra 2016.

Kommunene fikk bemyndigelse til å gi idrettsfunksjonell godkjenning av idrettshaller ved utsendelse av KUDs rundskriv V-0967, 13. juni 2014. Her

blir det vist til V-0732 "Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet – 2014"

Kommunene som har takket ja til å overta forvaltningsmyndigheten for naturreservater og mindre landskapsvernområder som ligger i sin helhet innenfor en kommune, har fått delegert forvaltningsansvaret.

Regjeringen la i 2015 fram forslag til endring i lov om motorferdsel i utmark og vassdrag, jf. Prop. 35 L (2014-15), for å la kommunene forvalte motorisert ferdsel i utmark.

Lovendringsforslaget ble behandlet i Stortinget 7. mai 2016.

Det er besluttet at kommunene skal behandle mindre vindkraftanlegg. Regjeringen har også fremmet forslag om at lovendringsforslag om å overføre myndighet til kommunene i saker om utbygging av mindre vannkraftverk, jf. Prop. 97 L (2016–2017) *Endringer i vannressursloven og jordlova (konesjonsplikt for grunnvannstiltak og unntak fra omdisponeringsforbudet)*.

Lovforslaget gir kommunene konsesjonsmyndighet for vannkraftverk på inntil 1 MW installert effekt.

Representantene fremmer også noen konkrete forslag som vil kommenteres under. Svarene er utarbeidet med bidrag fra Helse- og omsorgsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Finansdepartementet.

1) Stortinget ber regjeringen fremme sak til Stortinget med forslag som i større grad begrenser statlig detaljregulering gjennom å begrense statens mulighet til å overprøve kommunale vedtak og i mindre grad tar i bruk øremerking av statlige overføringer til kommunene.

Vi har gjennomført en kommunereform, som styrker kommunene og kompetansemiljøene i kommunene. Det betyr at de kan gi bedre tjenester til innbyggerne og også ivareta krevende oppgaver. Som en del av kommunereformen har vi i kommuneproposisjonen 2018 sett på forholdet mellom stat og kommune, og har gjennomført en rekke tiltak med sikte på å redusere den statlige detaljstyringen av kommunene, i tråd med omtalen i Meld.St.14 (2014-2015) *Kommunereformen – nye oppgaver til større kommuner*.

Difis kartlegginger fra 2015 og 2016 viser at det statlige tilsynet med kommunene utvikler seg i riktig

retning, og at omfanget av det statlige tilsynet ikke har økt de siste ti årene.

Departementet vil styrke fylkesmannens samordning og legge til rette for nasjonal samordning av tilsyn med kommunesektoren. Videre vil vi legge til rette for læring og å utnytte synergiene mellom den kommunale egenkontrollen og statlig tilsyn.

Departementet har i sin behandling av innsigelsaker lagt økt vekt på hensynet til lokalt selvstyre. Departementet har i et flertall av sakene avgjort innsigelsene helt eller delvis i samsvar med kommunens vedtak. Terskelen for innsigelser er hevet, noe som har ført til at man oftere finner løsninger lokalt.

Regjeringen har innlemmet flere øremerkede tilskudd, og økt kommunenes frie inntekter betydelig i perioden. Dette gir kommunene handlingsrom til å prioritere og å finne gode løsninger lokalt.

Regjeringen har i tillegg forenklet en rekke lovverk for å gi kommunene større handlingsrom. Vi har blant annet gjennomført endringer i plan- og bygningsloven som har gitt enklere planprosesser og har effektivisert byggesaksprosessene. Kommunal- og moderniseringsdepartementet har fastsatt nye retningslinjer for statens styring av kommunene, for å unngå unødvendig stram styring. Vi har også innledet et konstruktivt samarbeid med KS om å fjerne statlig pålagte tidstyver i kommunene.

Jeg vil vise til kommuneproposisjonen 2018, som i mai ble lagt fram for Stortinget, der de enkelte forslagene for redusert statlig detaljstyring er nærmere omtalt.

2) Stortinget ber regjeringen fremme sak til Stortinget med forslag som i større grad lar kommunene øke egne inntekter gjennom blant annet å selv kunne fastsette eiendomsskatt og den kommunale skattøren.

Kommunene har i dag frihet til å fastsette egen skattøre på alminnelig inntekt opp til en øvre grense. Alle kommuner og fylkeskommuner har siden slutten av 1970-tallet benyttet maksimalsatsen. Friere kommunal skattøre må derfor primært ses på som en mulighet til å øke skattene.

Økt skatt på arbeid gjør det mindre lønnsomt å arbeide og trekker dermed i retning av svekket arbeidstilbud. En slik utvikling vil være svært uheldig. Kommunene bærer i begrenset grad kostnadene ved at folk trekker seg ut av arbeidslivet. Det er derfor vanskelig å tenke seg systemer som sørger for at de tar disse virkningene fullt ut innover seg i sin fastsettelse av skattøren.

Kommunene har betydelig frihet når det gjelder innføring og utforming av en lokal eiendomsskatt. Kommunene kan variere satsen for eiendomsskatt mellom 2 og 7 promille og har også mulighet til å differensiere satsen mellom eiendom generelt og bolig/

fritidseiendom. Kommunene kan også innføre bunnfradrag for bolig og gi fritak for nye boliger i inntil 20 år. De har også mulighet til å bestemme hvilke typer eiendommer som skal ilegges eiendomsskatt.

I 2016 var eiendomsskatt innført i 365 av landets 428 kommuner. Av disse benyttet 225 kommuner høyeste generelle sats på 7 promille. Av de 267 kommunene som skriver ut eiendomsskatt på bolig, var det kun 42 som benyttet høyeste sats.

Selskapsskatt var en del av kommunenes inntekter fram til 1999 og i perioden 2005–2008. I kommuneproposisjonen for 2016 presenterte regjeringen et forslag der deler av den lokale verdiskapningen tilbakeføres til kommunene basert på lønnsgrunlaget i det lokale næringslivet i den enkelte kommune. På samme måte som den tradisjonelle selskapsskatten vil lønnsgrunlaget være påvirket av konjunkturer, men det vil være mer stabilt og forutsigbart.

I dagens situasjon, med store omstillinger i næringslivet, vil en ordning med lokal selskapsskatt medføre økt usikkerhet på inntektssiden for kommuner med konjunkturutsatt næringsliv. I kommuneproposisjonen for 2018 foreslo regjeringen derfor å utsette tilbakeføringen av selskapsskatten. Regjeringen vil komme tilbake til saken på et senere tidspunkt.

3) Stortinget ber regjeringen fremme sak til Stortinget med forslag som gir kommunene større frihet til selv å bestemme skjenke- og salgstider for alkoholholdige varer.

Det er fastsatt i samarbeidsavtalen at hovedlinjene i alkoholpolitikken skal ligge fast. Virkemidler som begrenser tilgjengeligheten til alkoholholdig drikk, herunder begrensede salgs- og skjenketider, er et sentralt virkemiddel i alkoholpolitikken. Alkoholpolitikken, herunder alkoholovens system, er basert på et prinsipp om kommunal frihet som gir kommunen mulighet og ansvar for å føre en tilpasset lokal alkoholpolitikk, samtidig som den har som formål å begrense skadevirkningene alkoholbruk kan ha. Bestemmelser om maksimale salgs- og skjenketider tar sikte på å ivareta begge hensyn ved at kommunene innenfor maksimaltider som er fastsatt for salg og skjenking, har stort rom for selv å bestemme salgs- og skjenketidene i sin kommune. Innføringen av en lovfestet maksimaltid for salg og skjenking av alkoholholdig drikk, ble vedtatt i 1997 på bakgrunn av stadig lengre åpnings- og skjenketider. Formålet var både å sikre kommunal frihet og å sørge for at de alkoholpolitiske målene ble ivaretatt. Hensynet til begrenset tilgjengelighet av alkoholholdig drikk og å forebygge at kommunene, av bl.a. konkurransehensyn, tillater stadig lenger salgs- og skjenketider, var argumenter for å ha en maksimaltid i loven.

Sett på bakgrunn av at maksimaltidene for salg og skjenking er et grunnleggende virkemiddel i alkoholpolitikken og at samarbeidsavtalen fastslår at hovedlinjene i alkoholpolitikken skal ligge fast, tilrår jeg ikke at det settes i gang arbeid med endringer i bestemmelsene om salgs- og skjenketider nå.

Jeg vil for øvrig bemerke at det innenfor hovedlinjene allerede er foretatt justeringer i alkoholregelverket knyttet til bevillingsordningen som gir kommunene større kommunal valgfrihet enn tidligere. Etter en lovendring 1. januar 2016 kan kommunene nå beslutte å ikke kreve fornyelser (ny søknad) når bevillingen løper ut etter fire år. Kommunen kan, dersom den etter en vurdering av alkoholpolitikken, finner det forsvarlig og hensiktsmessig, velge at bevillingene ikke skal løpe ut, men gjelde videre for inntil fire nye år slik at det ikke er nødvendig med en ny søknadsbehandling.

4) Stortinget ber regjeringen fremme sak tilbake til Stortinget med forslag som gir kommunene friheten til selv å tillate dobbel bostedsregistrering.

Folkeregistreringen i Norge er basert på en grunnleggende forutsetning om at hver person har én registrert bostedsadresse. Denne adressen har betydning i en rekke sammenhenger, blant annet for kommunal planlegging, valgmanntall, skattemanntall, demografisk forskning og befolkningsstatistikk. Tilsvarende legges det også i skatterettslig sammenheng til grunn at en person anses bosatt ett sted, noe som har betydning blant annet for reglene om fradrag for utgifter til pendling. Eventuell innføring av dobbel bostedsregistrering vil skape utfordringer både på lokalt og nasjonalt nivå, og konsekvensene av en slik eventuell omlegging vil derfor måtte vurderes for alle områder hvor bostedsadresse har betydning. Pr. i dag foreligger det ikke planer om en slik utredning.

Det er mulig å registrere flere forskjellige adressetyper i Folkeregisteret (f.eks. bostedsadresse, postadresse og tilleggsadresse), og dette videreføres i ny folkeregisterlov med tilhørende forskrift.

5) Stortinget ber regjeringen fremme sak til Stortinget med forslag som gir kommunene større frihet til selv å regulere lokal fiskeoppdrettsnæring.

Kommunene er lokal planmyndighet, og således har de en sentral rolle for å bidra til å legge til rette for en miljømessig bærekraftig vekst og utvikling i norsk akvakulturnæring.

Fylkeskommunene har siden 1. januar 2010 hatt en koordinerende funksjon i saksbehandlingen av akvakultursøknader. Dette inkluderer innhenting av vedtak og uttalelser fra berørte sektormyndigheter og lokaliseringskommunen, før vedtak i saken fattes et-

ter akvakulturloven. Det er altså allerede en myndighet i kommunal sektor – fylkeskommunen – som har ansvar for saksbehandling av akvakultursaker etter akvakulturloven. Dagens saksbehandling av akvakulturtilatelse er relativt effektiv. Det er satt tidsfrister i saksbehandlingen for de ulike sektormyndighetene og lokaliseringskommunen. Etter forskrift om samordning og tidsfrister i behandlingen av akvakultursøknader (tidsfristforskriften) skal søknadene som hovedregel behandles innen 22 uker.

I Meld. St. 22 (2015–2016) *Nye folkevalgte regioner – rolle, struktur og oppgaver* ble det, for å bidra til ytterligere effektivisering, vist til at det kunne være hensiktsmessig å vurdere å overføre myndighet til større folkevalgte regioner fra sektormyndighetene i kurante saker i forbindelse med behandling av akvakultursøknader, og at dette skulle utredes nærmere. Stortinget støttet dette, jf. Innst. 377 S (2015?2016). I etterkant ble det nedsatt en interdepartemental arbeidsgruppe bestående av Samferdselsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Olje- og energidepartementet, Klima- og miljødepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet. Arbeidsgruppen utredet saken om overføring av myndighet til det regionale nivå og andre effektiviserende tiltak for saksbehandlingen av akvakultursøknader. Arbeidsgruppen anbefalte ikke å gå videre med forslaget om overføring av myndighet fra sektormyndighetene til regionene i kurante saker. Arbeidsgruppen foreslo imidlertid andre tiltak som samlet sett vil kunne være mer treffende for å effektivisere saksbehandlingen av akvakultursøknader. Dette er reflektert i Prop. 84 S *Ny inndeling av regionalt folkevalgt nivå*, s. 79 flg..

Akvakulturnæringen er en stor industri, med kompleks biologisk produksjon og med omfattende teknisk infrastruktur. Dette stiller store krav til både utøver og myndigheter, og innebærer at en rekke hensyn må tas i saksbehandlingen. Mange av vurderingene som gjøres ifm. akvakultursøknader er komplekse og krever god faglig innsikt på en rekke områder. Derfor er det en styrke at spesialiserte myndighetsområder håndterer sakene etter sektorlover. Det vil være ressurskrevende å bygge opp nye spesialiserte fagmiljøer, sammenliknet med å bevare og styrke kompetansen, som allerede ligger hos sektormyndighetene. Forvaltningen av marine ressurser skjer i dag i hovedsak på nasjonalt nivå, og det er naturlige årsaker til dette, blant annet fordi det dreier seg om levende ressurser i havet som ikke naturlig hører til i en bestemt kommune. Det vil ofte være hensyn som går på tvers av regionale- og kommunale administrative grenser. Dette taler for å ikke ytterligere overføring av myndighet til andre nivåer.

For øvrig er det grunn til å bemerke at regjeringen, etter vedtak fra Stortinget, har opprettet Havbruksfondet. Vederlag for økt produksjonskapasitet i lakse- og skal ørretoppdrett i nye tildelingsrunder etter 1. januar 2016 fordeles slik at kommunene og fyl-

keskommunene etter gitte fordelingsnøkler mottar 80 prosent av vederlaget. Det er m.a.o. på plass en ordning for at kommunene skal få inntekter knyttet til akvakulturvirksomhet.

